INFORMĀCIJAS PIEEJAMĪBAS VEICINĀŠANA IZGLĪTĪBAI MŪŽA GARUMĀ

Pieeja informācijai ir visu izglītojamo, ar vai bez funkcionāliem traucējumiem un/vai speciālām izglītības vajadzībām, pamattiesības. Sabiedrībā, kas arvien vairāk balstās uz IKT, lai nodrošinātu komunikāciju un dalītos ar informāciju un zināšanām, ir būtiski, ka informāciju sniedz tādā veidā, kas nodrošina vienlīdzīgas iespējas jebkurai personai iesaistīties informācijas apritē.

Nepieciešamība pēc pieejamas informācijas attiecībā uz izglītību mūža garumā ir tēma, kas atkārtojas visos Aģentūras projektos. 2010.gadā Aģentūrai tika piešķirts finansējums, bet projekts tika sākts 2011.gada martā, kuru līdzfinansēja Eiropas Kopienas Mūžizglītības caurviju apakšprogrammas pirmās pamataktivitātes: Sadarbība politikas jomā un inovācijas, ietvaros, vienošanās Nr. 190583-LLP-2010-DK-KA1-KA1ECETA.

Projekts „Pieejamas informācijas nodrošināšana izglītībai mūža garumā" (i-pieejamība) ilga no 2011.gada marta līdz 2012.gada februārim. Šajā projektā iesaistījās 21 Aģentūras dalībvalsts: Beļģija (gan flāmu, gan franču kopienas), Dānija, Francija, Igaunija, Islande, Īrija, Itālija, Kipra, Latvija, Lielbritānija (Anglija un Skotija), Lietuva, Malta, Nīderlande, Norvēģija, Polija, Portugāle, Slovēnija, Spānija, Šveice, Vācija un Zviedrija.

Vairāk kā 70 eksperti piedalījās šajā projektā. Tie bija politikas veidotāji, žurnālisti, pētnieki, IKT eksperti, pakalpojumu nodrošinātāji, kā arī pārstāvji no starptautiskām un Eiropas organizācijām.

Projekta galvenais uzdevums bija veicināt izpratni par pieejamas informācijas nodrošināšanas jautājumiem izglītībai mūža garumā, lai sekmētu pozitīvu attīstību pieejamas informācijas sagatavošanai. Galvenais nolūks bija izmantot jau esošās Eiropas un starptautiskās procedūras un standartus, lai diskutētu par jautājumiem, kas saistīti ar informācijas pieejamību un tās praktisku nodrošināšanu mūžizglītības kontekstā.

Projektā iesaistītie eksperti vienojās diferencēt rekomendācijas un vadlīnijas, kā tas parādīts attēlā.

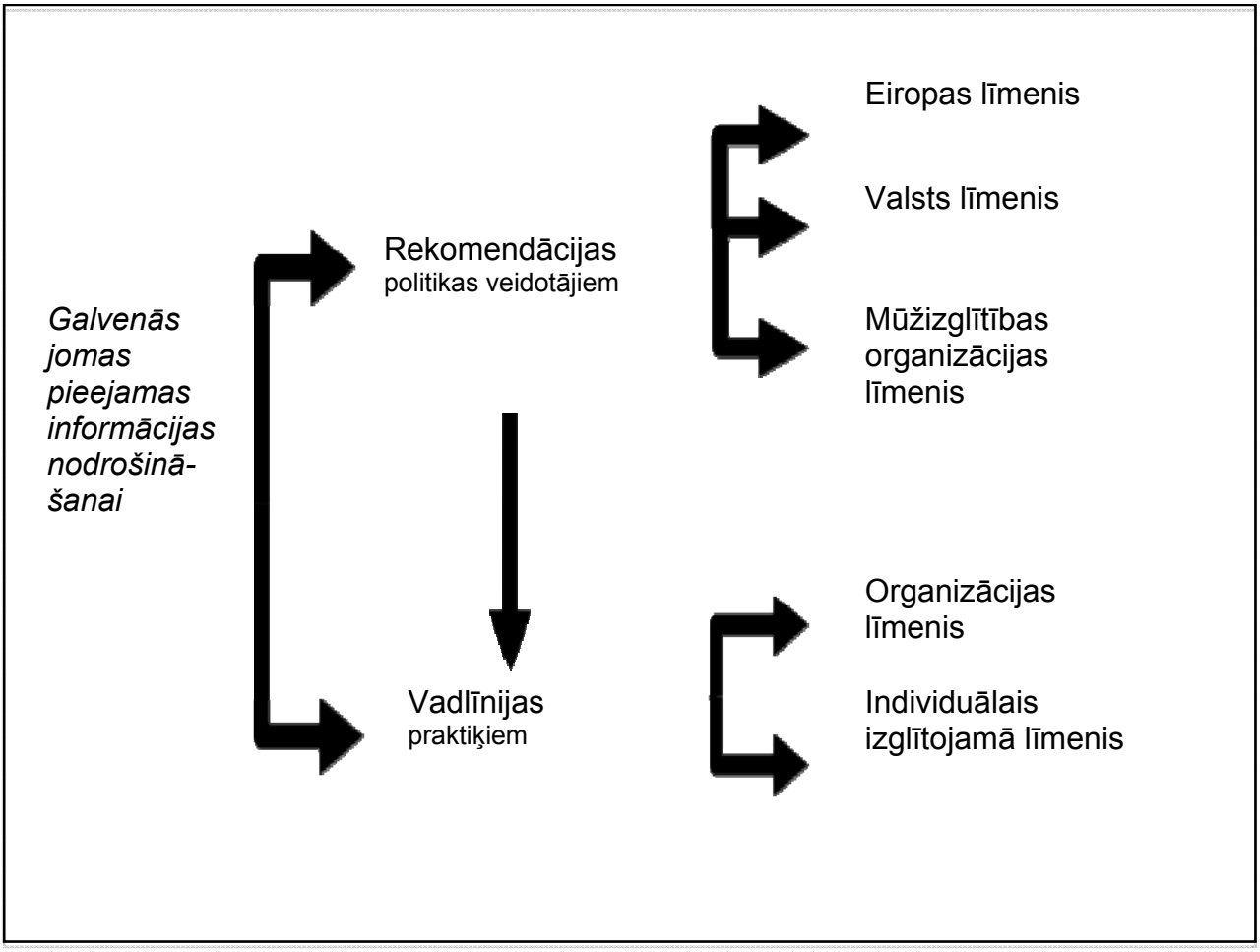

Atšķirība starp rekomendācijām un vadlīnijām saistībā ar mērķgrupām

Rekomendācijas ir domātas politikas veidotājiem mūžizglītības jomā, kā arī IKT jomā, kuri strādā Eiropas, valsts vai mūžizglītības organizācijas līmenī. Rekomendācijas akcentē to, kas jāiekļauj uzrakstītajās politikas pamatnostādnēs, lai noteiktu pieejamas informācijas nodrošināšanu iestādēs;

Vadlīnijas ir domātas praktiķiem, kas darbojas izglītības, IKT un mēdiju jomās, un tajās ir iekļauti tādi instrumenti kā kontrollapas un indeksi, lai uzraudzītu darbību. Vadlīnijas akcentē veidus, kā politikas pamatnostādnes var praktiski īstenot gan organizācijas, gan individuāla izglītojamā līmenī.

Informācijas pieejamības projekta kopējie rezultāti atspoguļo galvenos principus un rekomendāciju jomas, kas atbalsta pieejams informācijas nodrošināšanu izglītībai mūža garumā, par kurām vienojās galvenās šīs jomas ieinteresētās puses Eiropas līmenī. Informācijas pieejamības galvenie principi, kā arī rekomendācijas ir domāti politikas veidotājiem, kuri vada pieejamas informācijas nodrošināšanas īstenošanu.

Vadošie principi

Informācijas pieejamības konferences (notika 2011.gada jūnijā) laikā vairākas prezentācijas atspoguļoja politiku un praksi saistībā ar pieejamas informācijas nodrošināšanu mūžizglītībā. Pārstāvji no svarīgākajām organizācijām, kas darbojas pieejamības nodrošināšanas jomā – UNESCO, G3ict, World Wide Web Consortium/Web Accessibility Initiative (W3C/WAI) un DAISY Consortium – prezentēja savas prioritātes un darbu šajā jomā. Pārstāvji no Adobe un Microsoft sniedza informāciju par to, kā politikas pamatnostādnes saistās ar viņu darbu un parādīja praktiski, kā padarīt informāciju pieejamāku.

Visu projekta konferences diskusiju un debašu rezultātā informācijas pieejamības eksperti vienojās par vairākiem galvenajiem principiem, kas apstiprina jebkuras rekomendācijas politikas un prakses jomās attiecībā uz pieejamas informācijas nodrošināšanu izglītībai mūža garumā.

Tiesību princips: pieeja informācijai ir pamattiesības – tā dod iespēju izglītojamiem un veicina viņu līdzdalību sabiedrības dzīvē. Šo pieeju informācijai ir jānodrošina visagrākajās izglītības pakāpēs un tai ir jābūt visā izglītojamā mūža garumā.

Struktūras princips: ir būtiski, lai pamatnostādnes vai rekomendācijas nenoteiktu, ka tehnoloģijas ir pašmērķis. Ir jāidentificē un jāpārdomā sistēmiskie faktori, kas nosaka instrumentu izmantošanu mūžizglītībā.

Iekļaujošais princips: pieejamas informācijas nodrošināšana ir jāaplūko tās visplašākajā interpretācijā, lai iekļautu cilvēkus ar visu veidu funkcionāliem traucējumiem un/vai speciālām izglītības vajadzībām.

Sinerģijas princips: informācijas pieejamība sniedz labumu lietotājiem ar funkcionāliem traucējumiem un/vai speciālām izglītības vajadzībām un bieži no tās labumu var gūt visi lietotāji.

Rekomendācijas, lai veicinātu pieejamas informācijas nodrošināšanu mūžizglītībā

Rekomendāciju, lai veicinātu pieejamas informācijas nodrošināšanu mūžizglītībā, pamatā ir virkne informācijas avotu, kas tika apkopoti un analizēti projekta aktivitāšu laikā, tajā skaitā:

Eiropas un starptautiskās politikas un rekomendāciju apskats pieejamības jomā – sākotnējs politikas apskats tika veikts, lai izstrādātu valsts pārskatu (aprakstīts turpinājumā). Tas vēlāk tika pievienots un izmantots, kā izdales materiāls projekta konferencē (arī aprakstīts turpinājumā). Projekta konferences gala rezultāts bija pārstrādāts un pabeigts politikas apskats, lai savienotu esošo politisko saturu ar galvenajiem jautājumiem šīs politikas īstenošanā. Apskats parādīja, ka Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencija par personu ar invaliditāti tiesībām (2006), ir visietekmīgākais politiskais dokuments attiecībā uz pieejamības jautājumiem, jo tas ir juridiski saistošs visiem, kas to ir parakstījis (ieskaitot Eiropas Savienību) un tas pievērš uzmanību pieejamības jautājumiem gan Eiropas, gan valstu līmeņu politikas pamatnostādnēs. Politikas apskats arī akcentēja faktu, ka Eiropas līmenī nav nevienas pamatnostādnes, kas attiektos uz visu veidu informācijas pieejamību (Internets, elektroniskie dokumenti, iespiestie materiāli, audio, video un jebkurš cits komunikācijas veids). Realitātē ar dažādus pieejamības aspektus atspoguļo dažādu nozaru pamatnostādnes.

Valsts apskats par pieejamības politiku un tās īstenošanu – valstu apskata rezultātu pamatā ir 29 atbildes no 18 valstīm. Rezultāti parādīja, ka respondenti parasti vairāk apzinās starptautiskās pamatnostādnes un vadlīnijas, nevis Eiropas pamatnostādnes. Lielākajā daļā valstu, kas atspoguļotas pārskatā, darbojas valsts politika pieejamības jomā, kā arī organizatorisko stilu vadlīnijas, tomēr tikai puse no šīm vadlīnijām attiecas uz pieejamības jautājumiem.

Informācijas pieejamības konferences materiāli un secinājumi – konference notika Kopenhāgenā no 2011.gada 22.-24.jūnijam un to organizēja Aģentūra un Dānijas Izglītības ministrija. Šīs konferences mērķis bija identificēt starptautiskās un Eiropas politikas ietekmi uz jautājumiem, kas saistīti ar informācijas pieejamības nodrošinātājiem izglītības jomā, kā arī saistībā ar procesiem, kas jāņem vērā organizācijām, lai nodrošinātu informācijas pieejamību. Vairāk kā 70 konferences dalībnieku pārrunāja politikas prasības

un pašreizējo praksi attiecībā uz informācijas pieejamību mūžizglītības jomā un identificēja galvenos jautājumus saistībā ar ieteikto rekomendāciju izstrādāšanu.

Tika izstrādāts uzmetums pēdējām projekta rekomendācijām un tad tās tika apstiprinātas, ņemot vērā atgriezenisko saikni, ko sniedza projekta eksperti, Aģentūras dalībvalstu ministriju pārstāvji, kā arī visu konferencē un projekta aktivitātēs iesaistīto ieinteresēto organizāciju pārstāvji.

Septiņas rekomendāciju jomas ir domātas mūžizglītības un/vai IKT politikas veidotājiem, kuri strādā Eiropas, valsts vai mūžizglītības organizācijas līmenī.

Paaugstināt izprati par pieejamu informāciju izglītībai mūža garumā kā tiesību jautājumu. Politikas veidotājiem, organizācijām un speciālistiem, kuri darbojas mūžizglītības jomā, IKT speciālistiem, cilvēkiem ar funkcionāliem traucējumiem un/vai speciālām izglītības vajadzībām un viņu ģimenēm, kā arī atbalsta nodrošinātājiem ir jāizprot izglītojamo tiesības uz pieejamas informācijas nodrošinājumu.

Ir jānodrošina daudznozaru pieeja, kam pamatā ir sadarbība un informācijas apmaiņa. Izteikti specifiskas pamatnostādnes, kas akcentē tikai vienas interešu grupas problēmas, nenodrošinās informācijas pieejamību mūžizglītībā. Pamatnostādnes ir jāizstrādā un tad jāīsteno pamatojoties uz daudznozaru pieejas principu.

Jautājumus par pieejamas informācijas nodrošināšanu jāietver visu speciālistu izglītībā, kuri iesaistīti mūžizglītībā. IKT var veicināt efektīvu pieeju mācību iespējām tikai tad, ja visi speciālisti mūžizglītības jomā ir apmācīti izmantot IKT kā rīku, kas nodrošina izglītībā visiem vienādas iespējas.

Jautājumus par pieejamas informācijas nodrošināšanu jāietver IKT un mēdiju speciālistu izglītībā. Izglītojot mēdiju un IKT speciālistus par funkcionālo traucējumu un/vai speciālo izglītības vajadzību ietekmi cilvēkiem, kuri izmanto IKT, ir iespējams izstrādāt pieejamāku tehnoloģiju gan dizaina, gan ražošanas ziņā, kas ļautu izvairīties no papildu darba, lai padarītu izstrādāto produktu pieejamāku.

Pieejamībai jābūt galvenajam principam, iepērkot visas preces un pakalpojumus. Preces un pakalpojumi ir jāpērk tikai no tādām organizācijām, ka pilnībā novērtē pieejamības jautājumus.

Ir jāveicina pētījumi, lai veidotu pierādījumu bāzi nākotnes politikas modelim, īstenošanai un novērtēšanai. Ilgtermiņa pētījumiem šajā jomā jāsniedz informācija politikas veidošanai, monitoringam un izvērtēšanai, kā arī tiem jāidentificē jomas turpmākajai attīstībai un darbam.

Atbilstību politikai ir sistemātiski jāuzrauga. Šobrīd valstis var tikai mudināt uzraudzīt atbilstību, bet šī uzraudzība ir jāpastiprina. Atbilstība pieejamības politikai tiek uzraudzīta starptautiskā līmenī valstīm, kas parakstījušas ANO Konvenciju par personu ar invaliditāti

tiesībām (2006), bet šobrīd ne visas valstis iesniedz ikgadējos ziņojumus. Ilgtermiņā atbilstības uzraudzībai pieejamības politikai ir jābūt obligātai valsts līmenī.

Katrai no septiņām rekomendācijām var noteikt trīs politiskos līmeņus – Eiropas, valsts un organizācijas – kuros tās var izmantot.

Gan galvenos principus, gan rekomendācijas var uzskatīt par pamatstruktūru, kas jāattīsta, pamatojoties uz dažādu valstu un reģionu kontekstu. Turpmākajā darbā, izstrādājot pieejamas informācijas nodrošinājumu, galvenā uzmanība jāpievērš septiņu rekomendāciju nostiprināšanai, pārveidojot tās par vadlīnijām praktiķiem, kuri atbild par politikas īstenošanu mūžizglītības organizācijās.

Cerams, ka galvenie principi un Rekomendācijas kļūs par diskusiju un pieredzes apmaiņas stimulu Eiropā un aiz tās robežām; īpaši, cerams, ka tās var iedvesmot diskusijas dažādas prakses kopienās.

Šis dokuments ir projekta i-pieejamība iegūto datu apkopojums. Projekta ziņojuma *Informācijas pieejamības veicināšana izglītībai mūža garumā* (2012) pilnajā tekstā ir detalizēti atspoguļots: i-pieejamības projekts; valstu apskats par pieejamības jautājumiem; politikas apskats par pieejamības jautājumiem; refleksijas par esošajiem resursiem, kas atbalsta pieejamības politikas īstenošanu; resursu apkopojums par pieejamas informācijas nodrošināšanas veicināšanu; projekta ekspertu saraksts.

Pilnu projekta ziņojumu, kā arī projekta materiālus var lejupielādēt no: http://www.european-agency.org/agency-projects/i-access

Ziņojums iespiestā veidā un papildu informācija pēc pieprasījuma ir pieejama Aģentūras sekretariātā: secretariat@european-agency.org

i-pieejamības projektu atbalstīja finansējums no Mūžizglītības caurviju apakšprogrammas pirmās pamataktivitātes: Sadarbība politikas jomā un inovācijas, vienošanās Nr.190583-LLP-2010-DK-KA1-KA1ECETA.

© European Agency for Development in Special Needs Education 2012

Education and Culture DG

Lifelong Learning Programme

Šī projekta finansējumu ir atbalstījusi Eiropas Komisija. Dokuments atspoguļo tikai autora viedokli. Eiropas Komisija nav atbildīga par šajā dokumentā iekļautās informācijas iespējamo izmantošanu.